

Onderzoek digitaal werken en de impact van de coronacrisis

Samenvatting

Het jaar 2020 is een bewogen jaar. De coronacrisis heeft flinke impact op ons, op de veiligheidsregio's en op de manier van werken. Het is daarom interessant om te kijken wat we kunnen leren van deze tijd. Al jarenlang is Advante adviespartner voor veiligheidsregio's en daarom hebben we naar aanleiding van deze crisis een tweeledig onderzoek gedaan: een onderzoek naar de impact van de coronacrisis op de paraatheid binnen de veiligheidsregio's en een onderzoek naar de impact op de organisatie en digitaal werken. Dit deel van het onderzoek gaat in op de impact op de organisatie en digitaal werken binnen de veiligheidsregio's. Met dit onderzoek hopen we inzichten te delen en het gesprek te openen, vanuit onze ambitie maatschappelijke impact te maken.

De coronacrisis heeft veel invloed gehad op de manier van werken. Digitaal werken en op afstand werken is in een stroomversnelling gekomen. Hoe is dit in de veiligheidsregio's ervaren? En wat blijft hier na de coronacrisis van over?

Uit het onderzoek kwam naar voren dat de impact van de coronacrisis op de organisatie groot tot zeer groot is geweest. Interne processen zijn verstoord en er is een andere sfeer in de organisatie. De overgang naar thuiswerken en digitaal werken verliep soepel. Wel hadden de meeste regio's voldoende middelen en tools in handen om snel te kunnen schakelen naar werken op afstand met elkaar. De verwachting is dat veiligheidsregio's vaker digitaal gaan werken.

Veiligheidsregio's hebben te maken met lange reistijden binnen de regio's en tussen de regio's waar ze mee samenwerken, digitaal werken lijkt door het wegvallen van de reistijd te leiden tot meer efficiëntie en effectiviteit. Bovendien ervaren de respondenten van het onderzoek door digitaal werken ook een betere werk-privébalans. Een aandachtspunt is dat het niet wenselijk is om volledig digitaal te gaan werken; de koffietafelgesprekken worden gemist. Wel geeft ongeveer de helft van de respondenten aan zijn of haar functie net zo goed uit te kunnen oefenen met digitaal werken. Het overgrote deel van de respondenten geeft ook aan dat het (zeer) waarschijnlijk is dat zij in de toekomst vaker dan voor de coronacrisis digitaal gaan werken.

Verder geeft digitaal werken aanleiding om nog beter te kijken naar mogelijkheden voor online onderwijs, zodat groepen minder vaak bij elkaar hoeven te komen en een groot gedeelte van het onderwijs via de elektronische leeromgeving kan worden gedaan.

Al met al vraagt de huidige situatie om een vernieuwde kijk op (samen)werken. Belangrijk is dat veiligheidsregio's nadenken over de vraag: Hoe gaan we samenwerken in de nieuwe en tegelijkertijd onzekere context? Verder is duidelijk dat het nieuwe normaal vraagt om ander leiderschap, verbinding tussen collega's is niet meer vanzelfsprekend. Bovendien is dit hét momentum voor het verstevigen van de digitale processen en informatie-uitwisseling.

Context en aanleiding

Digitaal werken en op afstand werken is door de coronacrisis in een stroomversnelling gekomen. Het NRC stelde eind augustus dat tijdens de coronacrisis de helft van alle werkenden thuis werkt.¹ Maar wat blijft daar na de coronacrisis van over? Wordt dit het 'nieuwe' normaal en is dit een kans die de veiligheidsregio's met beide handen aan moeten grijpen, faciliteren en stimuleren?

Door middel van dit onderzoek wil Advante antwoorden geven op deze vragen en op deze manier inzichten geven over onze veranderende omgeving. Met onze inzichten en ervaring de samenleving blijvend een stukje mooier maken; daar gaan we voor! De resultaten presenteren en analyseren we in dit rapport. Veel leesplezier!

Algemene informatie

120 respondenten

20 veiligheidsregio's

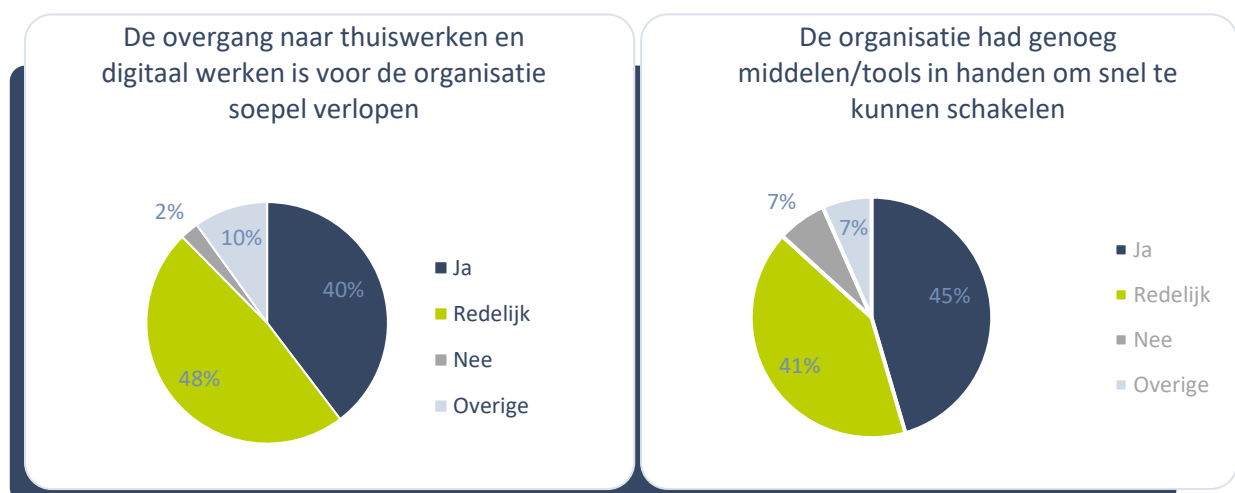
¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/08/31/thuiswerken-bevalt-goed-maar-werkplek-is-favoriet-na-corona-a4010277>

De impact van de coronacrisis op de organisatie en digitaal werken

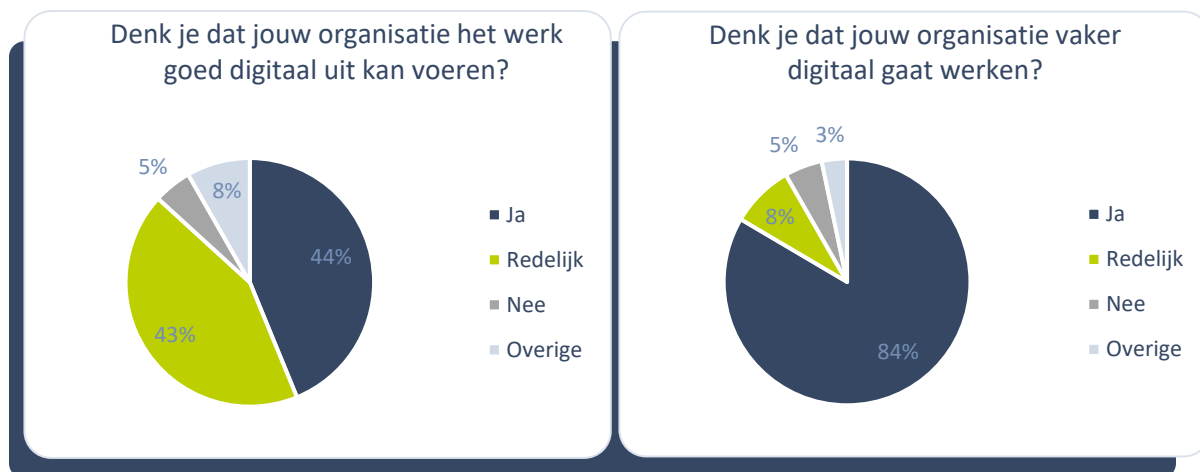
De coronacrisis heeft impact gehad op de 'koude' kant van de organisatie. Het heeft namelijk veel verandering teweeg gebracht in de wijze waarop er wordt (samen) gewerkt. Dit hoofdstuk gaat over de overgang naar het thuiswerken en de houdbaarheid van het thuiswerken in de veiligheidsregio's.

Naast de gevolgen aan de koude kant van de organisatie, heeft de coronacrisis ook invloed gehad op de 'warme' kant van de organisatie. Zie hiervoor het 'Onderzoek paraatheid en de impact van de coronacrisis'.

Ongeveer 60% van de respondenten geeft aan dat de impact van de coronacrisis op de organisatie groot tot zeer groot is. Er wordt voornamelijk aangegeven dat er een verstoring van de interne processen is opgetreden. Daarnaast geeft 17% van de respondenten aan dat de coronacrisis een andere sfeer binnen de organisatie teweeg heeft gebracht. Opvallend is dat geen van de respondenten aangeeft dat de coronacrisis van invloed was op het behalen van de resultaten.

Het grootste deel van de respondenten (48%) vindt dan ook dat de overgang naar thuiswerken en digitaal werken redelijk soepel is verlopen. 40% van de respondenten is het zelfs volledig eens met de stelling dat de overgang voor de organisatie soepel is verlopen. Een kleine meerderheid (45%) vindt verder dat de organisatie voldoende middelen en tools in handen had om snel te kunnen schakelen naar werken op afstand met elkaar.

De bovenstaande grafieken gaan over de mate waarin het werk goed digitaal uit te voeren is en of de organisatie vaker digitaal gaat werken. De respondenten geven aan dat ze denken dat de organisatie het werk (redelijk) goed digitaal kan uitvoeren. Verreweg het grootste deel van de respondenten (84%) gaat ervan uit dat hun organisatie vaker digitaal gaat werken (zoals digitaal vergaderen en werken op afstand van elkaar).

Blijvende veranderingen & inzichten

Door de respondenten wordt vaak aangegeven dat de coronacrisis een duw in de rug heeft gegeven voor digitaal en op afstand van elkaar werken. Wel geven de respondenten aan dat het nog te vroeg is om voluit te kunnen zeggen dat dit een blijvende verandering is. Veiligheidsregio's hebben te maken met lange reistijden binnen de regio's en tussen de regio's waar ze mee samenwerken, digitaal werken lijkt door het wegvallen van de reistijd te leiden tot meer efficiëntie en effectiviteit. Het overgrote deel van de respondenten geeft aan dat ze vaker digitaal willen werken, omdat het interne processen versnelt en zorgt voor minder vervoersbewegingen in de regio. Bovendien ervaren de respondenten door digitaal werken ook een betere werk-privébalans, ook weer omdat veel reistijd wegvalt. Op basis van de eerste maanden zijn er positieve ervaringen omtrent het digitaal werken en op afstand van elkaar werken.

Een aandachtspunt is dat de respondenten aangeven dat het niet wenselijk is om volledig digitaal te gaan werken; de koffietafelgesprekken worden gemist. Hierdoor is het lastiger om verbinding met elkaar te behouden en creatieve ideeën boven tafel te krijgen. Verder geeft digitaal werken aanleiding om nog beter te kijken naar mogelijkheden voor online onderwijs, zodat groepen minder vaak bij elkaar hoeven te komen en een groot gedeelte van het onderwijs via de elektronische leeromgeving kan worden gedaan. Een goede ICT-structuur is hierbij essentieel.

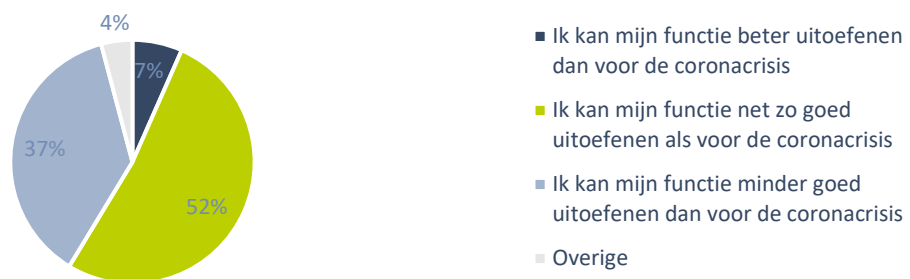
Al met al geven de respondenten aan dat de coronacrisis heeft geleid tot betere samenwerking binnen en tussen de veiligheidsregio's. De hoop is dan ook dat dit wordt vastgehouden in de toekomst en de verbeterde samenwerking blijvend is. Tot slot zijn de respondenten trots op het feit dat er flexibel en creatief is gehandeld tijdens de coronacrisis. Ze willen dit ook graag vasthouden in de toekomst.

De impact van de coronacrisis op de uitoefening van het werk

Naast de impact op de organisatie heeft de coronacrisis ook impact op de manier van werken. De coronacrisis heeft een hoop veranderd in de manieren waarop we het werk en functies uitoefenen.

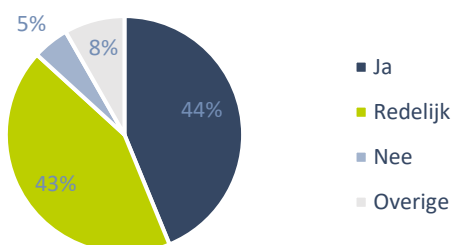
Ongeveer 52% van de respondenten geeft aan zijn of haar functie net zo goed uit te kunnen oefenen met digitaal werken. 37% van de respondenten vindt echter dat hun functie minder goed uit te oefenen valt. De respondenten die aangeven hun werk minder goed uit te kunnen voeren, betreffen voornamelijk de leidinggevenden van de kazernes, bevelvoerders, manschappen, medewerkers met een specialisme en degenen met een vrijwillige aanstelling.

Hoe verloopt de uitoefening van je functie tijdens de coronacrisis?

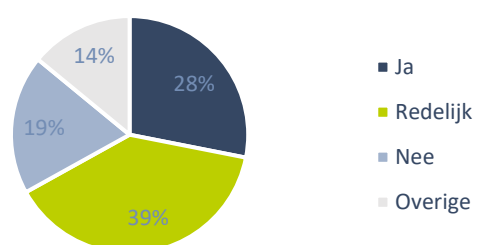

Over het algemeen vinden de respondenten dat hun werk redelijk tot goed digitaal uit te voeren is en voelen ze zich voldoende digitaal vaardig om hun werk goed uit te voeren. Opvallend is wel dat een groot deel van de respondenten (44%) denkt dat de organisatie het werk goed digitaal kan uitoefenen, maar als dit gaat over het eigen werk, zijn de verwachtingen een stuk minder goed: slechts 28% van de respondenten denkt dat het eigen werk goed digitaal uit te voeren is.

Denk je dat jouw organisatie het werk goed digitaal kan uitvoeren?

Denk je dat jouw werk goed digitaal uit te voeren is?

Toch geeft 83% van de respondenten aan dat het (zeer) waarschijnlijk is dat zij in de toekomst vaker dan voor de coronacrisis digitaal gaan werken. De meerderheid gaat dus zeker vaker digitaal en op afstand werken in de toekomst.

Hoe waarschijnlijk is het dat je in de toekomst vaker dan voor de coronacrisis digitaal gaat werken?

Dit is sterk in lijn met de door de respondenten aangegeven blijvende veranderingen en inzichten die eerder toegelicht zijn: digitaal werken heeft een flinke sprong gemaakt binnen de veiligheidsregio's.

Advies Advante

Net als in andere sectoren is de manier van werken van veiligheidsregio's de afgelopen maanden drastisch veranderd. Waar de regio's voorheen voornamelijk 'op locatie' werkten en vergaderden is nu ervaren dat het ook anders kan. De creativiteit en flexibiliteit die zo kenmerkend zijn voor de veiligheidsregio, hebben eraan bijgedragen dat de overgang betrekkelijk soepel is verlopen. Het werk kan behoorlijk goed 'op afstand' uitgevoerd worden en levert meer efficiency en effectiviteit op (hoofdzakelijk vanwege minder reisbewegingen). Grote vraag is natuurlijk of deze beweging naar 'werken op afstand', blijvend is. Het onderzoek bevestigt dat dit het geval is, maar het zal in de praktijk per functie en/of vakgebied verschillen hoe sterk deze beweging van 'werken op afstand' is. Dit alles vraagt om een vernieuwde kijk op (samen)werken.

1 – Hoe gaan we samenwerken in de nieuwe en tegelijkertijd onzekere context?

In de afgelopen maanden is vanuit de landelijke crisismaatregelen grotendeels bepaald hoe er samengewerkt kon worden. Nu is het belangrijk om als veiligheidsregio('s) de inzichten en ervaringen van de afgelopen maanden te gebruiken om richting te geven aan de manier van samenwerken binnen de organisatie én met (crisis)partners. Hoe gaan we samenwerken in de nieuwe en tegelijkertijd onzekere context? Essentieel bij het uitwerken en vervolgens concreet maken is dat zowel het belang van de organisatie(s) als de medewerker voldoende is geborgd.

2 – Het nieuwe normaal vraagt om ander leiderschap.

Als de coronacrisis één ding heel duidelijk heeft gemaakt is het dat leiderschap essentieel is om de organisatie op koers te houden en medewerkers een veilige en vertrouwde basis te kunnen bieden. Sturen op verbinding is hierin key. Door fysieke afstand én onzekerheid is het moeilijker om medewerkers betrokken en gemotiveerd te houden bij de organisatiedoelstellingen. Tegelijkertijd helpt fysieke afstand op langere termijn niet in het onderhouden of aangaan van verbinding met collega's onderling. Van het leiderschap in de veiligheidsregio wordt daarom gevraagd dat hier actief op gefaciliteerd en gestuurd wordt.

3 – Dit is hét momentum voor het verstevigen van de digitale processen en informatie-uitwisseling.

We zien dat veel regio's de afgelopen maanden een versnelling hebben gemaakt op digitaal (samen)werken. Wat eerst niet kon, kon nu toch wel (en snel ook). Het 'momentum' heeft ruimte en beweging gegeven. Hier nu op doorpakken biedt mogelijkheden om ook een permanente stap te zetten in het verder op orde brengen en verbeteren van de digitale huishouding. Deze stap is niet alleen een kans, maar ook een noodzakelijk fundament om de veiligheidsregio's toekomstbestendig te houden.

